

Ko e huhu malu'i ki he Mīsele, Moo mo e Lupela (Rubella) pe koe Misele Siamane (MMR)

Ko e Mīsele, Moo mo e Mīsele Siamane ko e 'u mahaki pipihi kinautolu 'oku fetuku pe fakatupu mei he vailasi.

'Oku puke 'a e tokolahi mei he 'u mahaki ni pea nau sai vave, pea 'e 'i ai 'a e ni'ihi ia te nau puke lahi 'o tokoto falemahaki.

Ko e faito'o 'enitipaiotiki (antibiotics) 'oku 'ikai ke ne lava 'o malu'i pe faito'o ko e mei he ngaahi mahaki pipihi fakatupu 'e he vailasi.

KO E HĀ 'A E NGAAHI FAKA'ILONGÁ?

Mīselé: Ko e faka'ilonga 'o e Mīsele ko e mofi, tae, fofonu, lo'a mo mamahi 'a e mata pea mofele misele ki he toenga 'o e sino pea fefulofulai mo e tu'a telinga.

Moo: Ko e faka'ilonga 'o e Moo ko e mofi, ngangau e 'ulu, felāngaaki e uouá, vaivaia, mo e ta'efiefiekai pea hoko atu ki he fufula mo langa mamahi 'a e ongo tafa'aki kumukumú, kou'ahé mo e ongo kaungaó.

Mīsele Siamane: Ko e faka'ilonga 'o e Mīsele Siamané ko e mofi, ongoongosia, fofonu, mamahi e fo'i mongá, fufula e ongo fo'imoa (glands) he kiá, fele mo fefulofulai he matá pea mafola ki he toenga 'o e sinó.

Ko e kakai e ni'ihi te nau puke he ngaahi mahaki ni ka 'e 'ikai te nau ('ilo'i)tupu mei he 'ikai ke nau ma'u 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e 'u mahaki ni.

KO HAI 'OKU MALU'I MEI HE MM

- 'Oku lava ke malu'i koe mei he ngaahi mahaki ni kapau 'oku ke 'osi puke mei he mahaki ni(MMR) pe ko ho'o kau he huhu malu'i.
- 'Oku pehee 'oku malu'i 'a e kakai mei he MMR kapau :
  - » na'e fanau'i kimu'a he 1969 (Mīselé), fanau'i kimu'a he 1981 (Moo), fanau'i kimu'a he 1970 (Mīsele Siamané)
  - » na'e 'osi puke pea sai mei he MMR
  - » na'e 'osi kakato honau huhu tu'o ua 'i he MMR pea fakamo'oni'i 'i he tohi lekooti 'a e Tohi Pēpē Mo'ui Lelei (Well-Child Book) pē ko ha fakamo'oni pau 'e he Toketā fakafāmilí ne 'osi fakakakato 'a e huhu MMR e pēpē hili 'a e hoko hono ta'u 1.

'E ANGA FĒFĒ HONO MALU'I 'E HE HUHU MALU'I MMR HA TAHA KAPAU 'E TO HA TO'UMAHAKI MMR?

- Ko e founga malu'i lelei tahá pe ko e huhu malu'i mei he MMR.
- Ko e huhu malu'i MMR tu'o 2 te ne malu'i 'e ia 'a e 97% mei he Mīselé, malu'i 'a e 88% mei he Moo pea malu'i 'a e 97% mei he Mīsele Siamané.
- Ko e vave 'a e mafola ha to'umahaki 'i ha kolo (community) 'e fakatefito ia 'i he tokolahi 'o e kakai ne 'ikai malu'i kinautolu mei he fa'ahinga mahaki 'oku mafolá. He'ikai mafola pe tō ha to'u mahaki MMR kapau 'oku tokolahi e kakai 'oku nau 'osi huhu malu'i. 'Oku ui eni ko e "malu'i fakatokolahi" pe herd immunity".
- 'Oku hanga 'ehe huhu malu'i 'o malu'i e toko taha kotoa pe mo honau ngaahi fāmilí, pea ta'ofi ai mo e tō pe mafola ha to'umahaki he kakai mo e koló. 'Oku lava ai pe ke malu'i mo e mo'ui lelei 'a kinautolu ne 'ikai fakahoko pe 'ikai lava ke huhu malu'i- kinautolu, hangē ko ha ni'ihi 'oku matu'aki vaivai 'a honau tu'unga malu'i-kakato-fakaemo'ui lelei - koe'uhí ko hanau tauhi fakafaito'o pau pe faka'aho pe ha fa'ahinga fokoutua kehe 'oku nau puke ai.

KO E HUHU MALU'I MMR (VACCINE)

- Ko e huhu malu'i MMR ko e huhu malu'i ia 'o e kakaí mei he MMR.
- 'Oku fakahoko 'a e huhu malu'i MMR ko ení tu'ó 2, 'uluakí 'i he mahina 15 'a e pēpēé, pea hono uá 'i he 'ene ta'u 4.
- Pea ka 'i ha tō leva ha to'umahaki
  - » 'Oku fakahoko leva 'a e fuofua huhu MMR 1 ki ha taha pe 'oku lahi hake he māhina 12.
  - » 'E fakahoko leva 'a hono huhu hono uá MMR 2, hili pe ha 'aho 'e 28 mei hono 'uluaki huhú.
- Ko ha taha 'oku 'ikai ha tohi fakamo'oni'i kuo ne fakakakato 'a e ongo huhu MMR 1 mo e 2 pea 'oku ngofua ke huhu MMR 1 & 2 ta'etotongi ia.

KO HAI 'OKU 'IKAI TOTONU KE NE MA'U 'A E HUHU MALU'I MMR (VACCINE)?

Ko kinautolu 'eni 'oku 'ikai totonu ke nau huhu malu'i MMR:

- Ko e longa'i fānau si'i hifo he māhina 12
- Ko e tokotaha 'oku feitama
- Ko e tokotaha 'oku kovi (allergic) ki ai 'a e ngaahi faito'o hange ko e selatini pe 'enitipaiotiki neomaisini (gelatin, antibiotic neomycin) 'oku 'i he huhu MMR.
- Ko e tokotaha 'oku puke ha fa'ahinga mahaki pe ngau'e'aki ha faito'o pe folo fo'i'akau 'oku ne hanga 'o fakavaivai'i ai 'a honau tu'unga malu'i-kakato-fakaemo'ui lelei (immune compromised)*. 'Oku kau heni 'a kinautolu :
  - » Na'e tafa fetongi ha 'okani he sinó, hangē ko e fetongi mafu etc (transplant patients).
  - » 'Oku 'i ai hanau fokoutua tauhi hangē ko e kanisā, lukimia, pe 'eitisi (HIV).
  - » 'Oku ma'u 'e he kanisāá pea 'oku nau lolotonga faito'o kimo (radiotherapy).
  - » Ni'ihi 'oku lolotonga ma'u e faito'o steroid pe faito'o malu'i fakaemo'ui lelei (immune suppressive medication).

*Kataki talanoa ki ho'o Toketā Fakafamilí pe GP.

KO E NGAHI OLA KEHE 'O E HUHU MALU'I 'AKI 'A E MMR (VACCINE)

- Ko e huhu malu'i MMR 'oku lelei 'aupito 'a hono lekooti malu'i pea 'oku tataitaha ke hoko ha ola kovi ki ha taha.
- Kapau 'e hoko ha ola kehe ki ha taha, 'oku kei sai ange pe ia he ngaahi faingata'a mo e puke lahi 'e hoko ki he tokotaha 'oku 'ikai ke huhu malu'i MMR
- 'Oku ala hoko pe 'a e ngaahi ola kehe 'o e huhu MMR 'o a'u ki he mahina 'e taha. 'E kau ai 'a e mofi, fele mo fefulofulasi e kilí, felāngaaki e ngaahi hokotangahú, fufula e tafa'aki fotungá, kou'ahé, kaungaó pe kiá.
- Hamu e longa'i fānau 'e ni'ihi pea fakakekeva mo honau sinó (febrile convulsions), 'a ia 'e hoko nai 'eni ki ha ki'i pēpē 'e toko taha mei he toko 3,000 'i ha 'aho nai 'e 6 – 12 hili hono huhu MMR. 'Oku 'ikai ke fa'a fakatupu 'e he hamu mo fakakekeva e sino 'o e longa'i fānau ha maumau pe fakatu'utāmaki 'e tu'uloa.
- 'Oku fakafuofua ko e ki'i pēpē 'e tokotaha mei he toko taha miliona 'e hoko ki ai 'a e akefua 'a e 'utó, encephalitis (inflammation of the brain) hili ha'ane huhu MMR. Ka ko ha ki'i pēpē ne 'ikai huhu malu'i MMR, 'oku malava ke hoko 'a e akefua 'a e 'utó 'i he toko taha mei he toko 1000.

Ka 'iai ha'ó fehu'i ki he huhu malu'i-kakato-fakaemo'uilelei-totonú pea ke fetu'utaki ki he senitā fale'i Immunisation Advisory Centre 'i he 0800 Immune pe

www.immune.org.nz

Kapau 'oku ke mahalo'i 'oku ma'u koe 'e he mōó, pea ke tā 'o kumi fale'i ki ho'o toketāá, pe tā ki he Telefoni Tokoni Mo'ui Lelei (Healthline)

0800 611 116

Auckland Regional Public Health Service

Ratonga Hauora-ā-lwi ō Tāmaki Makaurau

Working with the people of Auckland, Waitemata and Counties Manukau

Vakai ki he ngaluope
www.arphs.govt.nz ki ha ngaahi
fakamatala mo e ngaahi tokoni kehe.

Updated 2017-09-19